

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-105>

Малов Олег, викладач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну, Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕРМІНІВ В ІСТОРІЇ ФОТОГРАФІЇ

Ключові слова: фотографія, пікторіалізм, художня фотографія

Malov Oleh, Lecturer, Department of Fine Arts and Design, Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

PROBLEMS OF INTERPRETATION OF TERMS IN THE HISTORY OF PHOTOGRAPHY

Abstract. The article explores the complexity of the photographic terminology as both an art form and a technology. It analyzes the evolution of key concepts – particularly the terms pictorialism and documentary photography – within the historical, aesthetic, and cultural development of the medium. The study emphasizes how the interpretation of terms depends on historical period, technological progress, and social perceptions, highlighting the necessity of contextual awareness for accurate usage in both academic and creative fields.

Keywords: photography, pictorialism, artistic photography

Фотографія, як мистецтво і технологія, має багатий та складний термінологічний апарат, що розвивався разом із її еволюцією. Одні терміни мали чітке значення на певному етапі розвитку фотографії, а інші з часом змінювали своє тлумачення. Інтерпретація термінів у фотографії, зокрема в контексті її історії, часто вимагає врахування не лише технічних, але й культурних, соціальних та естетичних факторів. Складність у використанні та розумінні термінів у цій сфері зумовлена як технічним прогресом, так і впливами наукових, мистецьких та історичних контекстів. Це часто призводить до неоднозначного тлумачення понять науковими або творчими спільнотами.

Багато термінів виникли в контексті технологічних інновацій, наприклад, терміни, пов'язані з різними типами фотоматеріалів або методами обробки зображень. Інтерпретація цих термінів може бути неточною, якщо не врахувати історичний контекст їх виникнення. У різні періоди фотографія мала різні технічні й художні завдання, що впливало на те, як саме трактували терміни.

Наприклад, що стосується пікторіалізму. Сам термін з'явився ще на початку другої половини 19 сторіччя. Передумовою стало відношення до фотографії як виключно технічного засобу фіксації об'єктів реальності. Але біль-

пність ентузіастів нового медіа так чи інакше були пов'язані з образотворчим мистецтвом, що змушувало їх до експериментів з використання фото для створення витворів мистецтва. Водночас чималих зусиль потрібно було докласти для зміни суспільної думки щодо самої можливості вважати фотографію новим видом мистецтва. Якщо уважно почитати джерела того часу, під терміном “пiкторіалізм” малась на увазі будь яка художня фотографія, як ми розуміємо її зараз. Фотографія була або технічною чи документальною, або пiкторіальною, тобто художньою. І єдиною метою тоді був пошук візуальних та технічних прийомів, які зроблять фотографію схожою на звичне на той час мистецтво.

Але згодом, коли межі фотографічної мови розширились, пiкторіальну фотографію почали розглядати як окремий напрямок або стиль з певними технологічними та естетичними особливостями. Під впливом модних на той час модерністських тенденцій, або пошуків власної мови нового медіа та її особливостей, фотографи намагались відмежуватись від застарілих на їх погляд пiкторіальних підходів. А ще пізніше, через кілька десятиліть виникло бажання створювати фотографію, стилізовану під старі (пiкторіальні) зображення. Це змусило сформулювати зрозумілі зовнішні ознаки цього напрямку. Тож на сьогодні маємо кілька інтерпретацій цього терміну: пiкторіалізм як власне будь-яка художня фотографія в певний період часу; пiкторіалізм як напрямок чи стиль з певними ознаками та набором технічних прийомів; пiкторіалізм як естетичний канон, тісно пов'язаний з поглядом на західне класичне мистецтво 19 сторіччя.

Інтерпретація терміну “пiкторіалізм” також може варіюватися залежно від культурного контексту, оскільки цей стиль був популярний на Заході, в інших країнах може мати різні варіації та відмінності в застосуванні, або взагалі бути неактуальним.

Також багато питань виникає навколо терміну “документальна фотографія”. З одного боку це фіксація певних подій для подальшої публікації в мас-медіа, або ілюстрування певних текстів. Це по суті виключно прикладне застосування, що не має стосунку до мистецтва. З іншого, ми бачимо багато прикладів коли початково документальна фотографія стає об'єктом мистецтва, потрапляючи в інший контекст. Звідси дилема: коли ми кажемо, що фото “документальне” це може означати, як ознаку її “нехудожності”, так і спробу віднести її до певного напрямку сучасного мистецтва.

Крім того, документальність це глибинна сутність фотографії і створюючи певні штучні образи ми насправді “документуємо” те, що потрапляє в поле зору об'єктива. В цьому сенсі будь-який натюрморт можна вважати фотофіксацією створеної нами інсталяції. Саме тому дуже важко окреслити межі між документальністю і художністю, між випадковою та постановочною фотографією.

Тому кожен раз при застосуванні таких загальних і широких термінів ми змушені уточнювати контекст.